

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

V. De Abbatibus, aliisque utriusque sexûs Regularium Præpositis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

se, extra dubium est; quia absolutio illa non, ut dispensationes & eæ, de quibus potissimum agimus, graviores Ecclesiæ causæ pleræque, contra vel præter Jus, sed huic conformis & omnino necessaria est ad usum Sacramentorum & bonum animæ, ad quod ex sua institutione immediatè ordinatur; ut propterea, eam in casibus non reservatis generaliter permitti, specialiter expediret.

86. Non magis, quàm textus, urget ratio; quia obligationum seu debitorum, votis & juramentis non reservatis contrahentium, remissio, & dispensatio in festorum ac jejuniorum observatione, propter casuum occurrentium frequentiam, ad Ecclesiarum, seu diocesium suarum rectam gubernationem Episcopis necessaria & propterea summi Pontificis concessione, saltem tacitâ, vel rationabili & legitime præscriptâ consuetudine, ipsis merito permissa fuit: etsi eis permittæ non sint aliæ dispensationes & causæ graviores, etiam speciali aliqua reservatione non affectæ; cum istas respiciens potestas ipsis ad particularium regimen non necessaria, & universali Ecclesiæ, propter indneandæ nimiam difformitatis & confusionis aliorumque publicorum incommodorum periculum, damnosa foret.

ARTICULUS V.

De Abbatibus aliisque utriusque sexûs Regularium Præpositis.

SUMMARIUM.

87. Abbates unde dicti.
88. Aliqui Seculares sunt, alii Regulares:
89. Et hi Locales vel Generales,

90. Episcopi subiecti, vel Exempti sunt.
91. Abbatibus affines sunt alii Regularium Præpositi.
92. Potestatem omnes Dominativam,
93. Cum rerum temporalium administratione:
94. Exempti jurisdictionem Ordinariam,
95. In Conscientia interno,
96. Et externo Foro habent:
97. Qua est quasi Episcopalis.
98. Non exemptorum in subditis suis.
99. Et Episcopi in eisdem jurisdictionem.
100. Abbatibus etiam competit potestas Dominativa:
101. Non jurisdictionem Spiritualem,
102. Hæc tamen ipsis delegari à Papa potest,
103. Saltem sine propriè dictâ Clericorum potestate.

Episcopi dignitate & potestate proximè sunt Abbates: quorum nomen, ab Hebræis deducto & Latinis Patribus denotante, frequenter in antiquis scripturis, præsertim in veteri Testamento, vel Seculares vel Regulares, quorum præpositi aliquando toti Collegio Canonice præstant, in eosque & ceteros clericos, aliquando etiam in laicos sibi subiectos Ordinariam, imò quasi Episcopalem jurisdictionem exercent, & obtinent usum Pontificalium cum annulo, mitra & baculo Pastoralis: aliquando, licet dignitatem obtineant, aliis tamen non præstant, neque ejusmodi jurisdictionem vel Pontificalium usum habent, Annot. p. 2. Instit. lib. 3. cap. 19. q. 2. Et Alcan. Tamburin. Tom. 1. de Jure Abbat. dist. 7. q. 1. à n. 6. varias Abbatum species referens. Posteriores sive Regulares etiam ipsi varii: præcipui autem, & de quibus potissimum agimus, sunt, qui alicui vel a.

99. vel etiam pluribus Regularium Conven-
tibus vel Congregationibus præfunt: cu-
jusmodi Abbatum rursus aliqui Gene-
rales, qui toti alicui Religioso Ordini &
omnibus istius Monasteriis vel Congre-
gationibus & istarum Abbatibus hisque
subiectis Regularibus cum suprema in eos
potestate: alii Locales, qui uni dunta-
taxat, & ab alio ejusdem Religiosi Ordini
Abbate dependente potestate præfunt:
et si summo Pontifici omnes, & multi,
etiam hodie, Episcopis, in quorum dioce-
cesibus monasteria sunt sita, subji-
ciantur. Unde

90. Ulterius Abbatum Regularium ali-
qui cum suis monasteriis seu Congrega-
tionibus Episcopis, tanquam dioecesium
Ordinariis, subji-
cuntur: alii verò pri-
vilegiò Apostolicò vel aliò jure speciali
ab illorum jurisdictione exempti & nulli
Prælatò seculari, præterquam summo
Pontifici, sunt subiecti.

Demum, Exemptorum Abbatum ali-
quæ monasteria plene jure exempta &
territorium ab Episcopali distinctum ha-
bent; ut ipsorum monasteria, neque
de dioecesi, neque in dioecesi, sed nul-
lius dioecesis esse dicantur: alii verò mo-
nasteria ita plene exempta & proprium
territorium non habent; & propterea,
sicut propter suam exemptionem de dioe-
cesi non esse, sic in dioecesi esse, dicuntur,
Barbosa *Jur. Eccles. lib. 1. cap. 17. à n. 22.*
& Tamburinus *l. cit.*

91. Abbatibus ferè pares variarum Re-
gularium, v. g. Canonicorum Regularium
Præpositi: & affines sunt Conventuum
seu Congregationum Perpetui, & ex
parte etiam Priores Conventuales, Guar-
diani, Rectores & alii Ordinum præ-
sertim Mendicantium, superiores Tem-
poranei, ut advertit *cit.* Tamburinus *q. 8. à n. 1.*

Porro, Abbatibus & cæteris Regulariis

præpositis hæcenus relatis in subditos sibi
Regulares competit potestas duplex

92. Una Dominativa seu domestica, or-
ta ex Voto Obedientiæ & huic acceden-
te sui traditione, quæ se suamque vo-
luntatem transfulerunt in Religionem i-
stiusque Prælatos: vi cujus isti subditis
suis quæcunque ejus, quam professi sunt
Religionis Instituto & Regulari disci-
plinæ conformia sunt, imperare, eorúm-
que operibus uti possunt, Suarez *Tom. 3. de Relig. lib. 2. cap. 18. à n. 6.* uti etiam
omnia, quæ ad Divinum cultum spectant,
ordinare, resque & bona ad Monasteria
& Congregationes suas pertinentia ad-
ministrare, in & extra judicium defen-
dere & dispensare, *can. Nullus 18. q. 2.*
ubi Pelagius Papa *Universa*, inquit,
que ad utilitatem monasterii pertinent,
Abbatis sollicitudo, ad quem potestatem
totam pertinere convenit, debet adimple-
re: cui consonat c. Edoceri 21. de Re-
script. c. Monachi 2. & c. Cùm ad mona-
sterium 6. de Statu Monach. uti & Regu-
lariorum, eorúmque antiquissimorum
Ordinum, S. Basilii Reg. 7. & 8.
S. Augustini pr. S. Benedicti passim, &
præsertim cap. 66. ubi S. Patriarcha ait,
Nos providemus expedire in Abbatis pen-
dere arbitrio monasterii Ordinationem &
aliorum.

94. Altera Spirituales jurisdictionis:
quæ, sicut Episcopalis, ad Claves per-
tinet, & immediatè à Christo instituta
atque per summum Pontificem ipsis im-
mediatè, vel mediantibus aliis Prælatibus
Ecclesiasticis, est communicata, Suarez
cit. cap. 18. n. 5. & quia ipsis ratione di-
gnitatis suæ & officii, ad quod per ele-
ctionem vel aliò modò canonicè assump-
ti sunt, competit, Ordinaria est, ut
arg. l. 1. ff. De eo, cui mandata & l. Mo-
re 5. ff. de Jurisdictione docent Sylvester
V. Prælati q. 1. & cit. Tamburin. Tom.
R r r r a 3. disp.

R r r r a

3. disp.

3. *disp. 1. q. 4. à n. 1.* Vi cujus five Jurisdictionalis potestatis iidem Abbates &c. si exempti sunt, subditos suos Regulares

95. Imprimis in interno five Conscientiæ foro à quibuscunque peccatis & censuris, specialiter non reservatis, absolventi, *c. Nuper 29. de Sent. excom. eos absolvendi potestatem aliis committere, vel, si Religionis conservatio & animarum salus exigere videatur, suæ absolutioni reservare possunt, observatâ tamen in hujusmodi reservatione Clement. VIII. Constitutione quæ incipit Ad futuram edita 26. Maij 1593. Laiman Tract. de Jurisdic. Ord. n. 127. & ex eo Pirrhing ad hanc Rubric. n. 130.*

96. Deinde, in Foro etiam externo in eos inquirere, delinquentes corrigere & carceris aliisque pœnis coercere, in inobedientes & contumaces excommunicationis aliâsq; censuras ferre: & si incorrigibiles sint, è monasterio expellere, vel ex Ordine ejicere possunt: & ejectos, donec respiciant, admittere non tenentur, per text; aut *arg. c. Cùm in Ecclesiis 10. de Majorit. & Obed. c. Ea quæ 8. de Statu Monach. & c. Sicut 33. de Simonia, Laiman & Pirrhing l. citr.* In eodem Foro cum iisdem, quantum Religionis statuta, praxis & privilegia permittunt, dispensare valent in observatione Regulæ v.g. in abstinentiis, jejuniis, vigiliis, operibus manuum & aliis, ex illius præscripto præstandis vel omittendis: nisi habitum & Religionis substantialia concernant, *Azor p. 1. Instit. lib. 10. cap. 20. q. 16. in fine.*

Demum, etiam in votis, juramentis & aliis casibus, in quibus Episcopi cum subditis suis diocesanis, non delegatò aut aliò speciali, sed communi Jure & tanquam diocesum Ordinarii dispensant, dispensare etiam ipsi possunt: nisi

specialiter prohibeantur, *cit. Tamburini Tom. 2. disp. 17. q. 8. n. 1. & Barbini de Offic. Episc. alleg. 39. n. 18.* Ratio est: quia in subditos suos Ordinariam, ut dictum, & hoc ipso; quod exempti sunt, quasi-Episcopalem obtinent jurisdictionem, præter ea, quæ sunt Ordinis, autoritate illi vel speciali jure Episcopi competunt, faciendi potestatem tribuunt, nisi specialiter sint excepta, ut in *Comment. 1. de Reb. Eccles. alien. cum Glossa 7. Proprii tradunt Panormit. n. 2. Labarella q. 3. n. 2. & Donatus Tom. 4. Prax. Reg. p. 1. tract. 10. q. 3.*

Si Abbates & alii Regularium prepositi Episcopis subiecti, & non exempti sint, licet in subditos suos Ordinariam jurisdictionem in utroque Foro ipsi obtineant: vi cujus sui Ordinis vel monasterii officia ipsis committuntur vel auferre, in interno ipsos absolvere vel ligare & in externo Foro delinquentes corrigere, plectere & si contumaciter inobedientes sint, centesimaciter in observatione Regulæ dispensare fere, ut exempti possint ita; ut, si officio suo ipsi fungantur, Episcopi in iis se intrmittere nequeant: licet, quia hæc omnia possint, quoad gravia tantum, & publicè scandalosa crimina subditorum Regulares Episcopi potius quam ipsi subiciuntur, ut ex *can. Monasteria 18. q. 2. cum Innocentio in c. Reservatò 7. Panormit. ibid. n. 5. delictum Speyvelter V. Obedientia q. 8. n. 10. & Sanchez Lib. 6. Moral. cap. 1. à n. 21.* Ex hæctenus dictis de Abbatibus

Dubium oritur de Potestate Abbatissarum, aliarumque feminarum Monialibus præpositarum: quibus, sicut in has Maternam & domesticam potestatem, ex voto Obedientiæ ipsis præstito, sui que traditione illi accedente, ornam, vi cujus monasteriorum res temporales admini-

adminiftrare &, quæ Regulæ conformia funt, præcipere, monafterii munera committere vel auferre, delinquentes corrigere & moderata caftigatione punire valeant, facillè concedunt: fic veram Spiritualem jurisdictionem Jure communi competere, easque illius capaces esse, cum S. Thoma in 4. dist. 19. TT. & Canonistæ passim negant, arg. c. Nova 10. de Penit. & Remiss. Ratio est; quia propriè dicta spiritualis jurisdicção spectat ad potestatem Clavium, c. fin. de Excess. Prælat. in mulieres non cadentem c. Nova 10. de Penit. & Remiss. cum præsupponat Ordinem, cujus mulieres Jure Divinò esse incapaces, ostendimus Tit. XI. à n. 44.

Neque obstat; quòd Abbatisa Ecclesiastica beneficia clericis conferre, eosque & moniales suas ab officio & beneficio suspendere valeant, c. Dilecta 12. de Majorit. qui actus sunt Spiritualis jurisdictionis. Non, inquam, exempla hæc obstant. Primum; quia licet ea conferre valeant tribuendò beneficiorum titulum & possessionem: non tamen id facere possunt per institutionem Authorizabilem, conferentem jus exercendi curam animarum & solvendi ligandique potestatem; hanc enim nemo dat, qui non habet, ut cum Sylvestro V. Abbatisa & aliis advertit Miranda de Sac. monial. q. 6. art. 5. conclus. I. Alterum; quia c. cit. textus accipiendus non est de suspensione propriè dicta, pendente à Clavium potestate, cujus Violatio irregularitatem inducit: sed minùs propriè accepta, sive simplici præceptò; ne celebrent, & de fructuum subtractione: eamque ob causam c. cit. in fine suspensiones Abbatisa vocantur salutaria monita & mandata, quibus contumaciter inobedientes, tam moniales quàm clerici, excommunicari jubentur ab Abbate, non ab Abbatisa,

non obscurò indicio, deficientis in ista propriè dicta jurisdictionis Spiritualis, ut in c. cit. notant Panormit. n. 5. Barbosa n. 5. & Gonzalez n. 10. in fine. Eandem ob causam foeminae etiam Religiosæ, sicut censuram propriè dictam ferre, sic ab ista quomodocunque contracta absolvere, jure saltem ordinariò, non possunt, ut clarè supponitur c. De monialibus 33. de Sent. Excommunicat. Unde

Dubium ulterius est, an foeminae jurisdictionis Spiritualis incapaces ita sint; ut hæc ipsis à Papa nequeat delegari. Quod desumi videtur partim ex c. Nova cit. ubi clarè habetur, ipsas potestatis Clavium, ad quam illa spectat, incapaces esse Jure Divinò: partim ex præxi Ecclesiæ, à qua mulieribus nunquam legitur concessa: & ipsi etiam Beatissimæ Virgini matri suæ à Christo communicata non fuit, minimè dubiò argumentò incapacitatis.

Sed veriùs est, à Papa de Apostolicæ potestatis Plenitudine delegari eis posse aliquam Spiritualem jurisdictionem, quæ potestatem Ordinis non includat: cujusmodi est potestas condendi legem, ferendi censuram, dispensandi in voto &c. ut ex aliorum TT. & Canonistarum sensu docet Suarez disp. 2. de Censur. s. 3. n. 7. & ipse Doctor Angelicus in 4. dist. 19. ubi feminis, licet neque Ordinis, neque Jurisdictionis Claves permittat, aliquem tamen istarum usum à Papa delegari posse, concedit; cum enim ejusmodi jura spiritualia ex communi DD. sententia, teste Palao Tract. 29. disp. 1. p. 4. n. 5. de Papalis potestatis Plenitudine communicari valeant laicis, etiam foeminis, saltem in casu aliquo extraordinario, poterunt concedi: sicut S. Catharina Senensis ex concessione Gregorii XI. coram sacro Purpuratorum PP. collegio aliquoties habuit Conciones.

Rr rr 3

Neque

Neque obstat; quòd prædicandi munus foeminis interdictum ab Apostolo sit, 1. Corinth. cap. 14. v. 34. & 1. Timoth. cap. 2. v. 12. quia non ita simpliciter interdictum est, ut, sicut ordinariè & ex officio, sic etiam casu aliquò extraordinariò ipsis permitti non possit ex commissione Papæ, in præcepto Apostolico dispensantis, ut in *cit. cap. 14.* notat Salmeron apud *cit. Tamburinum de Jure Abbatiss. disp. 32. q. 18. n. 4.*

103. Unde *c. Nova cit.* intelligendum est de usu potestatis Clavium, dependente ab Ordine: cujusmodi est Sacramentalis absolutio: non autem de ejus usu in

casu extraordinario, competente ex speciali delegatione, Tamburin. *disp. cit. q. 4.* & Donatus *Tom. 4. Prax. Regul. Tract. 8. q. 5. n. 3.* qui tamen *q. 9. n. 7.* advertit casu, quò laico aut foeminae Sacerdotii jurisdictione, v.g. excommunicandi potestas specialiter delegatur, laicum & foeminam tantum se habere, ut conditionem, ad cuius præsentiam & voluntatem excommunicatio infligitur à Papa, fere sicut, quando laicus aut foemina tempore Jubilæi legit Confessarium, huic absolventi potestatem, non ille aut ista, sed ad ipsorum electionem Papa concedit.

TITVLVS XXXII.

De Officio Judicis.

SUMMARIUM.

1. Ratio Ordinis. 2. Definitio Judicii & Jurisdictionis. 3. Hac Ecclesiastica est vel Secularis: 4. Voluntaria vel Necessaria: 5. Ordinaria vel Delegata. 6. Hanc ab illa discernendi quatuor Regula. 7. Jurisdictio aliqua simpliciter, alia Imperium vocatur: 8. Judicii Officium Mercenarium, vel Nobile est: 9. Quorum illud subservit actioni: 10. Hoc per se stat, 11. Et motu proprio, 12. Vel ad instantiam partis, Actionem non habentis, exercetur.	13. Hoc casu litis contestationem non exigit: 14. Nisi contra certam personam principaliter, 15. Et non incidenter tantum, impetretur. 16. Jurisdictio vel Simplex, vel Imperium 17. Et hoc Merum vel Mixtum est. 18. Illud publicum, hoc privatum utriusque spectat. 19. Utrumque, de Jure etiam Canonico, datur: 20. Et acquiritur Juri vel Principi concessione. 21. Delegatione, etiam inferiorum, 22. Saltem de Jure Canonico: 23. Denatur